

Середня загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 4

Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності СЗШ № 4

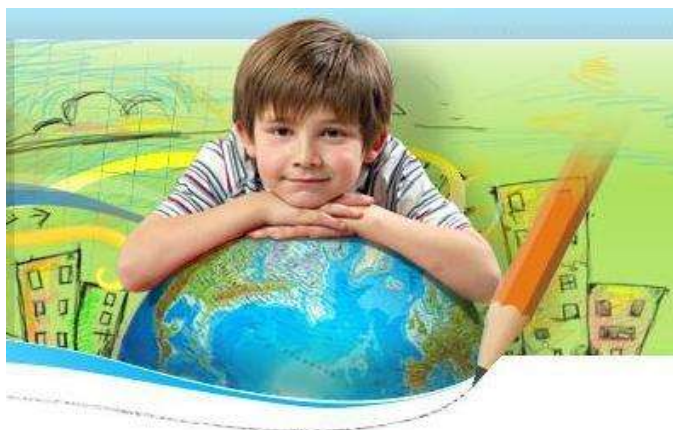
Аналітичне дослідження

підготували:

заступник директора з НВР Зварич Т.І.,

заступник директора з ВР Лаптева А.С.,

практичний психолог Волковська О.І.

м. Сєвєродонецьк, 2013

Зміст

	Стор.
Вступ	3
Глава I Інноваційна діяльність педагога – нагальна потреба сучасного освітнього середовища	4
Глава II Передовий педагогічний досвід як підґрунтя для впровадження досягнень сучасної педагогічної науки в галузі інноваційних технологій	7
Глава III Готовність до інноваційної діяльності як важлива професійна якість педагога	11
Глава IV Управління інноваційною педагогічною діяльністю	18
Глава V Інтерактивні форми та методи управлінської діяльності щодо залучення педагогів до інноваційної діяльності	30
Висновки	35
Література	36

Вступ

Учительська професія вимагає особливої чутливості до постійно оновлюваних тенденцій суспільного буття, здатності до адекватного сприйняття потреб суспільства і відповідного коригування своєї роботи. Особливу значущість має ця здатність за постіндустріальної, інформаційної доби, яка потребує багатьох принципово відмінних від попередніх навичок, умінь і відповідного мислення. Школа як один із найважливіших інститутів соціалізації людини, підготовки молоді до ролі активних суб'єктів майбутніх суспільних процесів повинна бути винятково уважною як до нових реалій і тенденцій суспільного розвитку, так і до нововведень у сфері змісту, форм і методів навчання та виховання. Відповідно, інноваційність має характеризувати професійну діяльність кожного вчителя. Нововведення (інновації) не виникають самі собою, а є результатом наукових пошуків, аналізу, узагальнення педагогічного досвіду.

Мета даного аналітичного дослідження:

- ✓ показати інноваційну діяльність педагогів СЗШ № 4 як нагальну потребу успішного освітнього середовища;
- ✓ розкрити значущий аспект передового педагогічного досвіду як підґрунтя для впровадження досягнень сучасної педагогічної науки в галузі інноваційних технологій;
- ✓ проаналізувати готовність педагогічного колективу до інноваційної діяльності;
- ✓ представити інтерактивні форми та методи управлінської діяльності щодо залучення педагогів до інноваційної діяльності.

Глава I

Інноваційна діяльність педагога – нагальна потреба сучасного освітнього середовища

Інновації (італ. *innovations* — новина, нововведення) — нові форми організації праці та управління, нові види технологій, які охоплюють не тільки окремі установи та організації, а й різні сфери.

Інноваційна діяльність в Україні передбачена проектом Концепції державної інноваційної політики (1997) та проектом Положення “Про порядок здійснення інноваційної діяльності у системі освіти” (1999).

Інновація освіти — цілеспрямований процес часткових змін, що ведуть до модифікацій мети, змісту, методів, форм навчання й виховання, адаптації процесу навчання до нових вимог:

- ✓ суттєвий діяльний елемент розвитку освіти, реалізації конкретних завдань у навчально-виховному процесі;
- ✓ тенденції накопичення і видозміни ініціатив і нововведень в освітньому просторі;
- ✓ спричинення певних змін у сфері освіти.

Основа інноваційних процесів в освіті:

- ✓ впровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику;
- ✓ вивчення;
- ✓ узагальнення;
- ✓ поширення передового педагогічного досвіду.

Інноваційну спрямованість педагогічної діяльності зумовлюють:

соціально-економічні перетворення, які вимагають відповідного оновлення освітньої політики;

прагнення вчителів до освоєння та застосування педагогічних новинок;

конкуренція загальноосвітніх закладів, яка стимулює пошук нових форм, методів організації НВП, диктує відповідні критерії щодо добору вчителів.

Основна умова такої діяльності — інноваційний потенціал педагога.

Інноваційний потенціал педагога — сукупність соціокультурних і творчих характеристик особистості педагога, яка виявляє готовність вдосконалювати педагогічну діяльність, наявність внутрішніх засобів та методів, здатних забезпечити цю готовність.

Творча здатність
генерувати нові
уявлення та ідеї

Професійна установка на
досягнення пріоритетних
завдань освіти

Вміння проектувати
і моделювати свої
ідеї на практиці

Фактори інноваційного потенціалу вчителя

Особливості інноваційного потенціалу вчителя:

- неповторна своєрідність кожної особистості;
- самооцінка соціокультурного та інтелектуального рівня розвитку;
- вибір різних форм культурної та наукової, творчої активності;
- відкритість особистості педагога до нового розуміння і сприйняття різних ідей, думок, напрямів, течій;
- толерантність особистості;
- гнучкість та широта мислення.

Реалізація інноваційного потенціалу вчителя:

- свобода дій і незалежність його у використанні конкретних методик;
- нове розуміння цінностей освіти;
- прагнення до змін;
- моделювання експериментальних систем;
- високий культурно-естетичний рівень, освіченість, інтелектуальна глибина і різнобічність інтересів педагога.

Глава II

Передовий педагогічний досвід як підґрунтя для впровадження досягнень сучасної педагогічної науки в галузі інноваційних технологій

Школа за роки свого існування надбала багатий педагогічний досвід — джерело розвитку педагогічної науки, підґрунтя зростання професіоналізму, майстерності вчителів-практиків. Його постійне вивчення, осмислення, оновлення зумовлене змінами парадигм освіти, концепцій навчання й виховання, форм і методів практичної діяльності педагогів.

Педагогічний досвід — сукупність знань, умінь і навичок, набутих у процесі безпосередньої педагогічної діяльності; форма засвоєння педагогом раціональних здобутків своїх колег.

Передовий педагогічний досвід постає як **ідеалізація реального педагогічного процесу** завдяки абстрагуванню від випадкових, неістотних елементів і конкретних умов педагогічної діяльності й виділення в ньому провідної педагогічної ідеї чи методичної системи, які зумовлюють високу ефективність навчально-виховної діяльності. Він **збагачення практики навчання й виховання, сприяння розвитку педагогічної думки**, будучи найнадійнішим критерієм істинності вироблених педагогікою теоретичних положень, принципів, правил, методів, форм навчання й виховання.

Йому властива історична обмеженість, оскільки на кожному новому етапі з розширенням матеріальних, методичних, кадрових можливостей школи виникають нові вимоги до педагогічної діяльності. Водночас йому властиві й

певні постійні елементи. У формуванні та поширенні його велике значення має позиція вчителя.

Різновидами передового педагогічного досвіду є новаторський і дослідницький. Новаторському педагогічному досвіду властиві оригінальність, новизна, емпіричний характер практичної діяльності.

В основі його — *педагогічне новаторство* — діяльність учителів та вихователів, спрямована на поліпшення, раціоналізацію процесу навчання й виховання. Діяльність новаторів стосується завдань, методів і прийомів навчання, форм організації навчально-виховного процесу. Найчастіше організаційною формою реалізації педагогічного новаторства є діяльність експериментальних, авторських шкіл, навчально-виховних комплексів.

В Україні протягом ХХ ст. педагогічне новаторство розвивалося у руслі педагогічних пошуків, на які могла зважитися радянська педагогіка.

Серед них найчастіше були окреслені концепція гуманістичної педагогіки (В. Сухомлинський), ідея творчого педагогічного колективу, що визріла в лоні традицій колективної педагогіки А. Макаренка, В. Сороки-Росинського.

Пізніше заявили про себе новаторські ідеї, що розвивалися в контексті теорії та методики навчання й виховання (Ш. Амонашвілі, В. Шаталов, С. Лисенкова, Є. Ільїн, Б. Нікітін та ін.). Вони практично довели, що за певних обставин можливе різке підвищення ефективності різних ланок педагогічного процесу. Однак їх діяльність неоднозначно була оцінена як науковцями, так і працівниками системи народної освіти. У 70-ті—80-ті увагу педагогічної громадськості привернула концепція “авторської школи” (М. Щетинін, О. Тубельський, Н. Гузик та ін.), в основу якої покладено нові творчі принципи організації навчання й виховання.

Дослідницькому досвіду властиве вдосконалення форм, методів, засобів навчання й виховання на основі їх теоретичного аналізу, узагальнення, творчого використання. Відбувається це у процесі щоденних спостережень за роботою педагогів-новаторів, на нарадах, семінарах-практикумах, конференціях.

Упровадження передового педагогічного досвіду в шкільну практику потребує належно підготовлених, готових до інноваційної діяльності вчителів, здатних на творчий пошук, керівників шкіл.

Інноваційна поведінка і креативність (творчість) учителя формуються під впливом середовища. Воно повинно мати високий ступінь невизначеності і потенційну багатоваріантність (багатство можливостей). Невизначеність стимулює пошук власних орієнтирів; багатоваріантність забезпечує можливість їх знаходження. Крім того, середовище повинно містити зразки креативної поведінки та її результати.

Критерії готовності педагога до інноваційної діяльності:

- ✓ усвідомлення необхідності інноваційної діяльності;
- ✓ готовність до творчої діяльності щодо нововведень у школі;
- ✓ впевненість у тому, що зусилля, спрямовані на нововведення в школі, принесуть результат;
- ✓ узгодженість особистих цілей з інноваційною діяльністю;
- ✓ готовність до подолання творчих невдач;
- ✓ органічність інноваційної діяльності, фахової та особистісної культури;
- ✓ рівень технологічної готовності до інноваційної діяльності; позитивне сприйняття свого минулого досвіду і вплив інноваційної діяльності на фахову самостійність;
- ✓ здатність до фахової рефлексії.

Складові впровадження педагогічного досвіду:

- ✓ творчий пошук;
- ✓ морально-психологічний клімат;
- ✓ матеріально-технічні, санітарно-гігієнічні та естетичні умови праці;
- ✓ вибір актуальної для педагогічного колективу теми;
- ✓ чітке формулювання мети і завдань творчого пошуку;
- ✓ оптимальний розподіл і кооперація праці.

Етапи впровадження інновацій:

I підготовчо-організаційний етап – вивчення теоретичної та практичної підготовки вчителів, вироблення остаточного варіанту інноваційної теми діяльності педагога.

II планово-прогностичний етап – визначення освітніх технологій для реалізації інноваційних тем у практику, створення структури впровадження інновацій, зазначення необхідного педагогічного інструментарію, науково-методичного підґрунття для успішної реалізації завдань.

III організаційно-виконавчий етап – розробка уроків та позакласних заходів із застосуванням сучасних освітніх технологій.

IV корекційно-аналітичний етап – аналіз результативності та ефективності впровадження обраної технології, здійснення прогнозування перспективи подальшої роботи.

Критерії педагогічних інновацій

Інноваційна спрямованість роботи вчителів визначається критеріями педагогічних інновацій, до яких належать:

а) новизна, що дає змогу визначити рівень новизни досвіду. Розрізняють абсолютний, локально-абсолютний, умовний, суб'єктивний рівні новизни;

б) оптимальність, який сприяє досягненню високих результатів за найменших витрат часу фізичних, розумових сил;

в) результативність та ефективність, що означає певну стійкість позитивних результатів у діяльності вчителя;

г) можливість творчого застосування в масовому досвіді, що передбачає придатність апробованого досвіду для масового впровадження в загальноосвітніх закладах.

Найбільш вдалий досвід до вибору моделі і визначає рівень інноваційності навчального закладу, який зростає в умовах сформованої потреби та інтенсивного розвитку.

Глава III

Готовність до інноваційної діяльності як важлива професійна якість педагога

Професійна готовність є закономірним результатом спеціальної підготовки, самовизначення, освіти й самоосвіти, виховання й самовиховання. Це — психічний, активно-дієвий стан особистості, складна її якість, система інтегрованих властивостей. Така готовність регулює діяльність, забезпечує її ефективність. Однією з важливих якостей педагога, умов успішності його як професіонала є готовність до інноваційної діяльності.

Успішність інноваційної діяльності передбачає, що педагог усвідомлює практичну значущість різних інновацій у системі освіти не лише на професійному, а й на особистісному рівні.

Готовність вчителя до інноваційної педагогічної діяльності — особливий особистісний стан, який передбачає наявність у педагога мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, володіння ефективними способами і засобами досягнення педагогічних цілей, здатності до творчості і рефлексії.

Показником готовності до інноваційної діяльності є внутрішня сила, що формує інноваційну позицію педагога.

За структурою готовність до інноваційної діяльності є складне інтегративне утворення, яке охоплює різноманітні якості, властивості, знання, навички особистості. Як один із важливих компонентів професійної готовності, вона є передумовою ефективної діяльності педагога, максимальної реалізації його можливостей, розкриття творчого потенціалу.

Джерела готовності до інноваційної діяльності:

- ✓ проблематика особистісного розвитку;
- ✓ професійна спрямованість;
- ✓ професійна освіта;
- ✓ виховання й самовиховання;
- ✓ професійне самовизначення педагога.

Вона є основою активної суспільної і професійно-педагогічної позиції суб'єкта, яка спонукає до інноваційної діяльності та сприяє її продуктивності.

Інноваційна компетентність педагога — система мотивів, знань, умінь, навичок, особистісних якостей педагога, що забезпечує ефективність використання нових педагогічних технологій у роботі з дітьми.

В інноваційних освітніх перетвореннях особливо високими є вимоги до рівня теоретичних знань і практичної підготовки вчителя.

Вимоги до рівня теоретичних знань і практичної підготовки вчителя в умовах інноваційних освітніх перетворень:

- ✓ вміння спрямовувати навчально-виховний процес на особистість вихованця;
- ✓ вибудова своєї професійної діяльності з метою реалізації кожним учнем необмежених можливостей для самостійного і високоефективного розвитку;
- ✓ визначення проблематики і змісту професійної та особистісної підготовки педагога;
- ✓ актуалізація необхідності створення педагогічних систем, зорієнтованих на інноваційну діяльність;
- ✓ пошук нових підходів з метою до підготовки педагога до впровадження інноваційних методів роботи.

Адміністрація закладу створює позитивну атмосферу введення педагогічних працівників до інноваційного простору, шляхом послідовного навчання. Йдеться про те, що під час навчання вчитель має набути:

- + розвинуту творчу уяву;

- ✚ стійку систему знань, що розкривають суть, структуру і види інноваційної педагогічної діяльності;
- ✚ уміння цілеспрямовано генерувати нові нестандартні ідеї з використанням інтелектуальних інструментів і механізмів самореалізації;
- ✚ психолого-педагогічні знання про освоєння і впровадження інноваційних процесів у систему освіти;
- ✚ спеціальні психолого-педагогічні методи, прийоми і засоби, використання яких дає змогу активно включатися в інноваційну педагогічну діяльність.

Методи та завдання діяльності педагога інноваційного спрямування:

- ✓ педагогічний гуманізм (довіра до вихованців, повага до їх особистості, гідності, впевненість у своїх здібностях і можливостях);
- ✓ емпатійне розуміння вихованців (прагнення і вміння відчувати іншого як себе, розуміти внутрішній світ вихованців, сприймати їх позиції);
- ✓ співробітництво (поступове перетворення вихованців на співтворців педагогічного процесу);
- ✓ діалогізм (уміння слухати дитину, цікавитися її думкою, розвивати міжособистісний діалог на основі рівності, взаємного розуміння і співтворчості);
- ✓ особистісна позиція (творче самовираження, за якого педагог постає перед вихованцями не як позбавлений індивідуальності функціонер, а як особистість, котра має свою думку, відкрита у вираженні своїх почуттів, емоцій).

Основні принципи інноваційної діяльності педагога:

1. Принцип інтеграції освіти передбачає посилену увагу до особистості кожної дитини як вищої соціальної цінності суспільства, орієнтацію на формування громадянина з високими інтелектуальними, моральними, фізичними якостями.

2. Принцип диференціації та індивідуалізації освіти налаштовує на забезпечення умов для повноцінного вияву і розвитку здібностей кожного вихованця.

3. Принцип демократизації освіти – дотримання його зобов'язує до створення передумов для розвитку активності, ініціативи, творчості учнів і вчителів, зацікавленої їх взаємодії, широкої участі громадськості в управлінні освітою.

Особливість інноваційної спрямованості педагогічної діяльності – перехід від нормативної до інноваційної, творчої діяльності, що передбачає зміну характеру освітньої системи, змісту, методів, форм, технологій навчання й виховання. **Метою освіти** за таких умов є вільний розвиток індивідуальних здібностей, мотивів, особистісних цінностей різнобічної, творчої особистості.

Професійні й особистісні якості діяльності педагога, підготовленого до інноваційної професійної діяльності:

- ✓ усвідомлення смислу і цілей освітньої діяльності у контексті актуальних педагогічних проблем сучасної школи;
- ✓ осмислена, зріла педагогічна позиція;
- ✓ уміння по-новому формулювати освітні цілі з предмета, певної методики, досягати і оптимально переосмислювати їх під час навчання;
- ✓ здатність вибудувувати цілісну освітню програму, яка враховувала б індивідуальний підхід до дітей, освітні стандарти, нові педагогічні орієнтири;
- ✓ співвіднесення сучасної йому реальності з вимогами особистісно-орієнтованої освіти, коригування освітнього процесу за критеріями інноваційної діяльності;
- ✓ здатність бачити індивідуальні здібності дітей і навчати відповідно до їх особливостей;
- ✓ уміння продуктивно, нестандартно організувати навчання й виховання, тобто забезпечити творення дітьми своїх результатів і, використовуючи інноваційні технології, стимулювати їх розвиток;
- ✓ володіння технологіями, формами і методами інноваційного навчання, яке передбачає уміння на основі особистого досвіду і мотивів вихованців бути співтворцем мети їх діяльності, зацікавленим і компетентним консультантом і помічником у співвіднесенні мети з результатом, використанні доступних для дітей форм рефлексії та самооцінки;
- ✓ здатність бачити, адекватно оцінювати, стимулювати відкриття та форми культурного самовираження вихованців;
- ✓ уміння аналізувати зміни в освітній діяльності, розвитку особистісних якостей вихованців;
- ✓ здатність до особистісного творчого розвитку, рефлексивної діяльності, усвідомлення значущості, актуальності власних інноваційних пошуків і відкриттів.

Показники готовності педагога до інноваційної діяльності:

Рівні сформованості готовності вчителя до педагогічних інновацій:

Інтуїтивний рівень сформованості готовності до інноваційної педагогічної діяльності. Педагоги, яких за особливостями їх мислення і практичної діяльності зараховують до цього рівня сформованості готовності, ставляться до інноваційної проблематики як до альтернативи традиційній практиці. Основою такого ставлення є емоційна, інтуїтивна налаштованість на сприйняття нового тому, що воно нове, а не глибокі теоретичні знання особливостей інноваційної ідеї чи

аналіз педагогічної практики, яка на цій ідеї базується. Педагогічна рефлексія у них не сформована.

Репродуктивний рівень сформованості готовності до інноваційної педагогічної діяльності. Ця категорія педагогів добре обізнана з теоретичними засадами, змістом, конкретними методиками педагогів-новаторів, нерідко застосовує елементи цих систем у власній педагогічній діяльності. Однак використання інновацій у їх педагогічній практиці є спорадичним (невпорядкованим), ситуативним. Окремі педагоги вважають, що новітні технології можуть бути застосовані лише їх авторами. Педагогічна рефлексія у них виражена недостатньо.

Пошуковий рівень сформованості готовності до інноваційної педагогічної діяльності. Педагоги, яких зараховують до цієї групи, намагаються працювати повному, втілюючи у власній діяльності відомі технології та методики навчально-виховної роботи. Вони охоче йдуть на експеримент, не приховують ні своїх успіхів, ні помилок, відкриті для публічного обговорення, осмислення педагогічних інновацій.

Творчий рівень сформованості готовності до інноваційної педагогічної діяльності. Педагоги, які творчо ставляться до інноваційної діяльності, мають широкі й змістовні знання про нові наукові та новаторські підходи до навчання й виховання, володіють новітніми технологіями і створюють власні. Реалізація творчого потенціалу в інноваційному процесі для багатьох із них є найважливішим орієнтиром діяльності.

Готовність до інноваційної педагогічної діяльності формується не сама по собі, не у віртуальних розмірковуваннях, а під час педагогічної практики, акумулюючи все накопичене на попередньому етапі, сягаючи завдяки цьому значно вищого рівня.

Це означає, що кожен попередній рівень такої готовності є передумовою формування нових.

Своєчасне, об'єктивне з'ясування рівня сформованої готовності конкретного педагога до інноваційної діяльності дає змогу спланувати роботу щодо розвитку

його інноваційного потенціалу, який є важливим компонентом структурних професійних якостей.

Глава IV

Управління інноваційною педагогічною діяльністю

У системі освіти на сучасному етапі акцент роблять на управління цілісним педагогічним процесом на науковій основі, розуміння всієї його складності, знання механізмів і закономірностей педагогічної взаємодії, які сприяють розвитку особистості, що є основним завданням освіти. Діяльність кожного керівника, педагога освітнього закладу супроводжують інноваційні процеси, які дають їм змогу професійно саморозвиватися, реалізувати творчий потенціал.

Інноваційні процеси є основним засобом розвитку систем управління.

Загальний інноваційний процес у системі управління охоплює сукупність окремих інновацій, кожна з яких може сприйматися як окремий інноваційний процес.

Для забезпечення якості та ефективності окремих нововведень і загального інноваційного процесу в управлінні необхідно враховувати, відстежувати, прогнозувати наслідки інновацій для системи управління; закладу освіти; психологічного клімату всередині управлінської спільноти; кожної частини об'єкта управління; кожного управлінця. Усе це виокремлює управління педагогічними інноваціями у самостійний вид діяльності, автономну наукову проблему.

Управління педагогічними інноваціями — вид соціального управління, що підтримує цілеспрямованість і організованість інноваційних процесів у системі освіти.

Видокремлюють такі структурні компоненти управлінської діяльності:

Для управління нововведеннями необхідно мати банк інновацій (педагогічних ідей).

Картка інновацій

№ з\п	Зміст	Шляхи реалізації	Відмітка про виконання
1.	Проблема (необхідність впровадження інновації)		
2.	Мета інновації (визначення параметрів результату)		
3.	Суть інновації (комплекс взаємопов'язаних завдань)		
4.	Прогнозований результат нововведення		
5.	Класифікація інновації (галузь застосування інновації: управління, дидактика, конкретна методика, психологія, гігієна, валеологія)		
6.	Інноватор (особа, яка запроваджує інновацію (вік, освіта, спеціальність, педагогічний стаж), її статус стосовно інновації (розробник, користувач, розповсюджувач)).		
7.	Стадії нововведення		
8.	Експериментальна перевірка інновації (фіксація результатів)		
9.	Характер інноваційного процесу (експерименту): констатуючий — відстеження процесу, констатація результатів; уточнюючий — коригування гіпотези відповідно до отриманих результатів; формуючий — перевірка ефективності системи впливів.		
10.	Експериментальний контроль (самоконтроль, експертний контроль, контроль громадськості)		
11.	Оцінювання інновації		
12.	Проблеми, які необхідно розв'язати		
13.	Висновки про значення інновації		

Банк педагогічних інновацій дає змогу керівникам навчальних закладів кваліфіковано здійснювати регулювання та корекцію нововведення.

Функції управлінського контролю інноваційною діяльністю:

- констатація, експертна аналітична оцінка досягнутих результатів навчальної або виховної діяльності;

- констатація і оцінювання учасників інноваційного процесу, досягнутих ними результатів навчальної або виховної діяльності, спрямованої на розвиток освітнього закладу;

- констатація та оцінювання результатів управління інноваціями відповідно до комплексно-цільової програми;

- формування каналів прямого і зворотного зв'язку для інформування та стимулювання учасників інноваційного процесу.

Реалізація кожної функції потребує внесення відповідних коректив в освітній процес, діяльність педагогічного колективу, здійснення управлінських впливів.

Процес оцінювання передбачає використання всебічної, достовірної інформації як передумови об'єктивних висновків про стан об'єкта, процесу, явища. Джерелом такої інформації у педагогічній сфері є експертна діяльність — дослідницька діяльність, зосереджена на вивченні практики, що розвивається.

У системі педагогічної діяльності використовують два типи експертизи: групову та індивідуальну. З огляду на ознаки виокремлюють такі види педагогічної експертизи:

Для багатокритеріальної педагогічної характеристики інноваційної діяльності вчителя використовують кількісні та якісні параметри різних ознак інновацій.

Параметри педагогічного аналізу інноваційної діяльності вчителя

№	Ознака	Параметри
1.	Рівень новизни	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Глибокий рівень — інновація не має прикладних і теоретичних аналогів ➤ Середній рівень — інновація доповнює, удосконалює чи поліпшує усталені елементи освітньої системи або педагогічної практики ➤ Поверховий рівень — пропозиція не містить нового або орієнтована на застосування готових розробок в іншій сфері (група, освітній заклад, район, місто тощо)
2.	Масштаб застосування	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Міжнародний ➤ Державний ➤ Регіональний ➤ Місцевий (дошкільний заклад, школа, група, клас, окремі вихованці тощо)
3.	Об'єкти інновації	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Зміст навчання ➤ Методика навчання ➤ Методика виховання ➤ Управління освітою
4.	Прогноз існування інновації	<ul style="list-style-type: none"> ➤ До двох років ➤ Від двох до п'яти років ➤ Понад п'ять років

5.	Наукове обґрунтування інновації	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Наявність теоретичного обґрунтування ➤ Наявність емпіричного матеріалу ➤ Недостатнє наукове обґрунтування
6.	Готовність педагога до впровадження інновацій	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Висока ➤ Середня ➤ Низька
7.	Інформаційно-методична забезпеченість інновації	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Наявність методичного забезпечення ➤ Слабка забезпеченість (незабезпеченість) методичними матеріалами

Перспективи інноваційної діяльності залежать не лише від інноваційного потенціалу нововведення, а й від інноваційного потенціалу педагогічного колективу. Оцінювання рівня інноваційного потенціалу педагогічного колективу здійснюють за певними критеріями.

Критерії оцінювання

рівня інноваційного потенціалу педагогічного колективу

1. Сприйнятливість до нового. Цей критерій охоплює здатність передбачати розвиток і результати роботи, потребу в постійному професійному зростанні. Сприйнятливий до нового педагог постійно стежить за передовим досвідом у своїй сфері діяльності, намагається впровадити його з урахуванням

освітніх потреб населення, суспільства. Він системно і наполегливо займається самоосвітою, розвиває власні ідеї у процесі педагогічної діяльності. Спостерігаючи перспективи творчого розвитку, такий педагог прогнозує й аналізує свою діяльність, ефективно взаємодіє з батьками вихованців, колегами, науковими установами тощо.

Сприйнятливість педагогів до нового оцінюють, послуговуючись спеціальною шкалою оцінок, яка передбачає:

5 — сприйнятливість сильно виражена;

4 — сприйнятливість виражена;

3 — виявляється, але не завжди;

2 — слабо виявляється;

1 — не виявляється.

Обстановку в навчально-виховному закладі визначають, використовуючи коефіцієнт інновацій за формулою:

$$KI = (K_{\text{факт}} / K_{\text{max}}),$$

де $K_{\text{факт}}$ — фактично одержана кількість балів;

K_{max} — максимально можлива кількість балів;

KI — коефіцієнт інновацій.

Сприйнятливість до нового поряд із іншими чинниками забезпечує гармонійне здійснення інноваційної діяльності, саморозкриття особистості педагога.

2. Підготовленість до освоєння нововведень. Ідеться про інформованість педагогів про інновації, наявність потреби у зміні та оновленні педагогічного процесу; вмотивованість їх на розроблення та освоєння нововведень; наявність системи знань і вмінь для успішної реалізації професійної діяльності, наявність знань і вмінь для дослідницької діяльності.

Оцінюють її за допомогою методів спостереження, анкетування, бесід, творчих завдань, створення спеціальних ситуацій, у яких може розкритися особистість педагога.

3. Ступінь новаторства педагогів і колективу навчального закладу. У результаті оцінювання ступеня новаторства кожен педагог може бути проатестований як педагог-«новатор», педагог-«передовик», педагог-«помірний», педагог-«передостанній», педагог-«останній». Безперечно, така класифікація значною мірою умовна, оскільки у структурі особистісних якостей, стилі діяльності педагога наявні елементи інших класифікаційних груп. У цьому разі йдеться про виражену домінанту якостей.

Інноваційний потенціал навчального закладу залежить від кількості педагогів, які утворюють ці групи, і від співвідношення груп у структурі педагогічного колективу.

Для з'ясування ставлення педагогів до нововведення керівник навчального закладу може вдатися до опитування за анкетною.

Анкета ставлення педагогів до інновацій

1. Які нововведення ви внесли у навчально-виховний процес за останні 1—3 роки? Що спонукало вас до цього?

2. На вирішення якої проблеми були спрямовані ініційовані вами нововведення?

3. Яких результатів ви досягли за допомогою нововведення? У навчанні та вихованні дітей:

- досягнуто кращих результатів;
- результати є такими, як попередні;
- результати гірші від попередніх;
- невідомо.

4. Які зміни відбуваються в діяльності дітей на заняттях (уроках) і в повсякденному житті? Внаслідок впровадження нововведення:

- діти стають активнішими;
- підвищується пізнавальна самостійність дітей;
- підвищується рівень пізнавального інтересу;
- інші зміни у розвитку дітей (назвіть які);
- немає змін.

5. Від участі в інноваційній діяльності ви очікуєте:

- особистого задоволення своєю працею;
- громадського визнання;
- зниження обов'язкової норми навчальних годин;
- пріоритетного становища (уваги) в колективі;
- матеріальної винагороди.

Аналіз відповідей на питання анкети дає підстави для висновків про інноваційний потенціал педагогічного колективу.

В управлінні інноваційною діяльністю важливо не тільки знати про відповідність її проміжних і кінцевих результатів сформульованій меті, а й за необхідності оперативно та компетентно з'ясувати причину їх відхилень.

Під час управління прогнозованими педагогічними інноваціями найважливішим є контроль за плановими результатами (на певний час, навчальний рік). Цінні для педагога-інноватора, керівника освітнього закладу і випадкові позитивні результати. За конкретним результатом роблять висновки про досягнуте.

Для контролю та експертного оцінювання результатів інновацій використовують спеціальні карти, що містять такі показники і норми:

Блок № 1

№ з/п	Показник результатів навчально-виховного процесу	Кількість балів
1.	Рівень здоров'я дітей і здорового способу життя	0 1 2 3
2.	Рівень виховання та навчання згідно з державних стандартів	0 1 2 3
3.	Рівень готовності дітей до навчання у школі	0 1 2 3
4.	Рівень використання різних методів навчання і виховання	0 1 2 3
5.	Рівень застосування різних форм організації навчально-виховного процесу.	0 1 2 3
	Разом	

Блок № 2

№ з/п	Показник процесу управління	Кількість балів
1.	Рівень інформаційного забезпечення	0 1 2 3
2.	Рівень мотивації членів колективу: дітей, педагогів, батьків	0 1 2 3
3.	Рівень педагогічного аналізу	0 1 2 3
4.	Рівень прогнозування результату	0 1 2 3
5.	Рівень планування результатів	0 1 2 3
6.	Рівень організації	0 1 2 3
7.	Рівень контролю на діагностичній основі	0 1 2 3
8.	Рівень регулювання і корекції	0 1 2 3
9.	Додатковий показник: стиль управління на демократичній основі.	0 1 2 3
	Разом	

№ 3

№ з/п	Норми оцінювання	Кількість балів
1.	Вхідне попереднє оцінювання	
2.	Оцінювання за проектом, концепцією (очікуване)	
3.	Оцінювання інших організацій (наприкінці навчального року)	
4.	Оцінювання експертами-спеціалістами (наприкінці навчального року)	
	Середня варіативна оцінка:	

Разом —

Разом за 1 і 2 блоками —

Експертне оцінювання здійснюють за чотирибальною системою:

0 — критичний рівень;

1 — низький рівень;

2 — допустимий рівень;

3 — оптимальний рівень.

На підставі отриманих даних виставляють середню варіативну оцінку за всіма показниками, потім підсумовують усі оцінки і ділять на кількість показників за кожним блоком. Оптимальними є показники 75 % і вище; допустимими — від 50 до 74 %, критичними — 40—49 %.

Здійснений у такий спосіб аналіз дає змогу реально оцінити показники розвитку інновацій порівняно з вихідним рівнем, а також очікуваним за прогнозом і реальним на кінець навчального року.

Результати експертного контролю та аналізу розглядають на засіданні педагогічної ради. Тоді ж за потреби затверджують програму регулювання і корекції інноваційного процесу, яка може містити, наприклад, такі заходи:

1. Нарada при керівникові. На ній доцільно заслухати повідомлення методиста (завуча) про підготовку до педради (січень-лютий); скоригувати розстановку кадрів на новий навчальний рік (березень-квітень); заслухати питання про готовність до педради за результатами минулого навчального року і

про завдання (з урахуванням корекції нововведень) на новий навчальний рік (серпень).

2. Педрада. Вона має підбити підсумки нововведень за 1 півріччя (січень-лютий); проаналізувати підсумки роботи і визначити завдання педколективу на новий навчальний рік із переведення навчального закладу в режим розвитку (серпень).

3. Методична рада. До її компетенції у цій справі належить аналіз якості знань, умінь, навичок за нововведенням (вибірково — січень-лютий); тестування і діагностування зякістю інновацій (березень-квітень).

4. Батьківська рада навчального закладу. Програма передбачає її участь у контролі за нововведенням (січень-лютий); обговорення питання про надання допомоги навчальному закладу у впровадженні нововведення (березень-квітень); сприяння й допомогу у підготовці до нового навчального року (травень-червень); участь у формуванні скоригованого замовлення на новий навчальний рік (серпень).

Для осмисленої, повноцінної участі педагога в інноваційній діяльності важливо, щоб він був не тільки її безпосереднім учасником, а й безпристрасним експертом на етапі її аналізу, що сприятиме реалізації його особистісного потенціалу, підвищенню загальної культури, актуалізації самооцінки і здійсненню самокорекції своєї діяльності.

У системі управління нововведеннями необхідно забезпечити всебічне і багатоаспектне вивчення інновацій (проектування, моніторинг, регулювання, корекцію), без чого неможливе компетентне визначення їх ефективності, доцільності наукового забезпечення та розповсюдження досвіду. Тому паралельно з інноваційним процесом має діяти ефективна система експертної роботи.

Глава V

Інтерактивні форми та методи управлінської діяльності щодо залучення педагогів до інноваційної діяльності

Для ефективного впровадження педагогами сучасних інноваційних технологій у навчально-виховний процес адміністрація нашого навчального закладу застосовує інтерактивні форми та види колективної діяльності під час різноманітних методичних заходів.

Часто використовується принцип «навчання того, як навчитися» під час випробування нових видів діяльності в обстановці, яка дозволяє розкритися внутрішньому потенціалу особистості педагога. Процедурно така робота охоплює самопрезентацію, зворотний зв'язок, експериментування. Учасники заняття отримують допомогу в розвитку таких специфічних комунікативних навичок, як опис поведінки, передавання почуттів, активне слухання, конфронтація. Ведучий заняття при цьому зберігає пасивну позицію.

Учасникам групових занять пропонують **такі вправи:**

1. «Хто я?». Мета цієї вправи полягає в знайомстві учасників групової взаємодії. Кожен з них повинен запропонувати 10 відповідей на запитання «Хто я?», беручи до уваги будь-які особистісні риси, емоції, характеристики. Потім учасники заняття читають характеристики один одному, за бажанням коментуючи їх. На все це відводиться 30 хв.

2. «Потерпілі в корабельній аварії». Під час такого заняття, яке триває приблизно півтори години, учасники опановують навички ефективної поведінки у процесі пошуків консенсусу в групах. Після того, як кожен із них розташує всі зазначені в списку предмети за ступенем важливості для виживання, група виробляє спільне для всіх рішення, керуючись спеціальним методом досягнення консенсусу.

За методикою зарубіжних психологів і психотерапевтів А. Хілла та М. Наумберг, учасників спонукають до вільних асоціацій з приводу їх творів

(спонтанне малювання, ліплення), а також тлумачення їх змісту. Для цього їм пропонують такі практичні вправи:

1. «Індивідуальне малювання». Це заняття має на меті пробудити творче начало в учасників групи, допомогти їм усвідомити свої емоції. Вони олівцями і фарбами символічно зображають свій стан, почуття на папері, а потім обмінюються враженнями про свої і чужі роботи, не даючи їм оцінок. Заняття триває приблизно 1 год.

2. «Парне малювання». Робота під час цього заняття допомагає дослідити міжособистісні взаємини. Кожний учасник обирає собі в партнери того, з ким хоче познайомитися ближче або з'ясувати стосунки. Папір стає простором для спільної творчості. Спілкування відбувається лише за допомогою ліній, фігур і кольорів. На це відводиться до 1 год.

3. «Групове малювання». Як правило, після цього заняття окреслюється чітка картина рольових взаємин у групі, вплив кожного учасника на індивідуальний досвід інших. Усі сідають у коло, і кожний малює те, що хоче. За сигналом ведучого малюнки передають сусідам ліворуч і продовжують малювати ті, що отримали від сусідів справа. Малювання завершується тоді, коли кожний одержить розпочатий ним малюнок. Потім учасники обмінюються враженнями. Триває заняття не більше 1 год.

4. «Пластиліновий світ». Кожен учасник із шматка пластиліну, заплющивши очі, ліпить те, що хоче бачити у створюваному групою світі. Аналіз цих робіт засвідчує ціннісні орієнтації особистості.

З'ясуванню недопущення прояву бар'єрів інноваційної педагогічної діяльності служать і різноманітні методики вивчення здатності педагога до саморозвитку. Одну з таких методик, що ґрунтується на анкетуванні, запропонував Є. Рогов.

Анкета 1

Бар'єри педагогічної діяльності

Дайте відповідь на запитання, виставивши такі бали:

5 — якщо дане твердження повністю відповідає дійсності;

4 — скоріше відповідає, ніж ні;

3 — і так, і ні;

2 — скоріше не відповідає;

1 — не відповідає.

1. Я прагну вивчити себе.

2. Я залишаю час для розвитку.

3. Перепони, які виникають, стимулюють мою активність.

4. Я шукаю зворотний зв'язок, оскільки це допомагає мені пізнати та оцінити себе.

5. Я рефлексую свою діяльність, виділяючи на це спеціальний час.

6. Я аналізую свої почуття і досвід.

7. Я багато читаю.

8. Я дискутую з питань, які мене цікавлять.

9. Я вірю у свої можливості.

10. Я прагну бути відкритішим.

11. Я усвідомлюю вплив, який здійснює на мене оточення.

12. Я керую своїм професійним розвитком й отримую позитивні результати.

13. Я маю задоволення від освоєння нового.

14. Зростаюча відповідальність не лякає мене.

15. Я позитивно поставився б до свого професійного підвищення.

Підрахуйте загальну суму балів:

75—55 — активний розвиток;

54—36 — немає стійкої системи саморозвитку, орієнтація на розвиток значно залежить від умов;

35—15 — зупинка розвитку.

Анкета 2

Самоаналіз стимулів і перешкод

Оцініть за п'ятибальною системою фактори, які стимулюють або перешкоджають Вашому навчанню і розвитку:

5 — так (перешкоджають або стимулюють);

4 — скоріше так, ніж ні;

3 — і так, і ні;

2 — скоріше ні;

1 — ні.

Стимулюючі фактори

1. Методична робота.
2. Навчання на курсах підвищення кваліфікації.
3. Приклад і вплив колег.
4. Приклад і вплив керівників.
5. Організація праці в навчальному закладі.
6. Увага до цих проблем керівництва.
7. Довіра.
8. Новизна діяльності, умови праці та можливість експериментування.
9. Заняття самоосвітою.
10. Інтерес до роботи.
11. Зростаюча відповідальність.
12. Можливість одержання визнання в колективі.

Перешкоджаючі фактори

1. Власна інерція.
2. Розчарування від невдач.
3. Відсутність підтримки й допомоги керівництва в цьому питанні.
4. Ворожнеча людей (зздрість, ревності), які негативно сприймають Ваші переміни і прагнення до нового.
5. Неадекватний зворотний зв'язок із колегами та керівниками (відсутність об'єктивної інформації про себе).

6. Стан здоров'я.

7. Нестача часу.

8. Обмежені ресурси, скрутні життєві обставини.

Після оброблення дані мікродослідження заносять у **підсумкову таблицю**

«Навчання, розвиток і саморозвиток педагога»:

№ з/п	П.І.Б.	Здатність педагога до саморозвитку			Стимулюючі фактори	Перешкоджаючі фактори	Система заходів
		Активний	Несформований	Зупинка саморозвитку			
1.							

В аналізі анкет прізвища педагогів заносять у відповідні графи таблиці. Стимулюючі й перешкоджаючі фактори ранжують за допомогою середнього бала і також заносять у таблицю.

Висновки

Підсумовуючи сказане, зрозуміло, що менеджмент освітніх інновацій є сучасним напрямком розвитку освіти, інноваційна діяльність сприяє налагодженню співпраці та взаєморозуміння всіх учасників навчально-виховного процесу: учнів, батьків, вчителів.

Інноваційні трансформимації основних систем - це об'єктивний процес, зумовлений потребами задоволення освітніх потреб особистості, держави та суспільства, породжених логікою поступального історичного розвитку людської цивілізації. Інноваційні процеси в системі освіти нерозривно пов'язані з прогресивними змінами в усіх сферах соціального життя й орієнтують суб'єкта освітньої діяльності на вдосконалення його загальної і професійної компетентності, розвиток готовності до навчання та самонавчання.

Результатом інноваційних процесів в освіті є використання теоретичних і практичних нововведень, які передбачають оновлення змісту освіти, методів, форм навчання і виховання; розробку й впровадження нових та поширення вже існуючих педагогічних систем; розуміння і бачення педагогічним колективом тих змін, які спрямовані на оновлення усіх компонентів освіти й носять системний характер.

Впровадженню в освітній простір України інноваційних змін, що спрямовані на наближення до освітніх стандартів Європейського Союзу, гуманізацією та гармонізацією суспільства в цілому, сприяє співпраця з Радою Європи. Якість сучасної освіти забезпечують актуальні системні інноваційні процеси.

Педагогічна інноватика є новим явищем у сучасній педагогіці, що існує із середини ХХ століття і перебуває в стадії розробки. Однак за цей час доведено, що знання й застосування її основ забезпечує вищу якість діяльності соціальної (соціально-педагогічної) системи, робить її більш конкурентноспроможною в ринкових умовах та умовах політичної та економічної трансформації суспільства.

Список використаної літератури

1. Василенко Н. Інноваційний потенціал школи.//Директор школи.- 2011.-№ 1, 2, 3, 4.
2. Василенко Н. Інновації в освіті.//Директор школи.-2011.-№ 7.-с.3-5
3. Даниленко Л.І. Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах:Монографія:-К.:Міленіум, 2004.-358с.
4. Даниленко Л. Інноваційні педагогічні технології.//Директор школи.-2011.-44
5. Даниленко Л. Інноваційна діяльність у загальноосвітніх навчальних закладах.//Директор школи.-2000.-№ 20.-с.
6. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології.-К., 2004.-168с.
7. Закон України "Про інноваційну діяльність" від 4 липня 2002 р.№ 40-VI (із змінами)
8. Кириленко С. Інноваційні процеси у навчальному закладі: шлях становлення Школи майбутнього. //Практика управління закладом.-2009 р. -№ 4.-с.4
9. Наказ Міністерства освіти і науки України "Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності" від 7 листопада 2000р. № 522.
10. Павлютенков Є.М. Труднощі та обмеження діяльності директора школи і шляхи їх подолання: управлінський аспект.//Управління школою.-2012.-№ 25-27.-с.2-28.
11. Протасова Н.Г. Синергетичний підхід до управління інноваційними процесами післядипломної освіти//Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи.: Зб. наукових праць.-К.: Логос, 2000.- с. 281-282.
12. Сорочан Т.М. Підготовка керівників шкіл до управлінської діяльності: теорія та практика: Монографія.- Луганськ: Знання, 2005.- 384с.
13. Шапрак О. Сучасні підходи до проблеми інноваційної підготовки майбутнього вчителя.//Рідна школа.-2007.- № 9.- с. 31-33.